

ТАҚРИЗИ

роҳбари илмӣ дар бораи фаъолияти таҳассуснокӣ ва илмӣ докторант Юсуфзода Исмоил Умаралӣ дар мавзӯи «Такмили механизми истифодабарии захираҳои меҳнатӣ дар кишоварзӣ (дар мисоли вилояти Суғд)» аз рӯйи ихтисоси 6D051900–Ташкил ва бамеъёргии меҳнат (6D051901- Иқтисодиёти меҳнат).

Дар низоми унсурҳои ба ҳам алоқаманди иқтисодиёти бозорӣ, истифодаи самараноки захираҳои меҳнатӣ аз он ҷумла дар соҳаи кишоварзӣ мавқеи хосро ишғол менамоянд. Таҳлили вазъи воқеии иқтисодиёти бозорӣ, тадбирҳои пешниҳодгардида оид ба ноил шудан ба мувозинати низоми иқтисодӣ ва афзоиши суръати рушди он то кунун таваҷҷӯҳи илм, ҷомеа ва ҳукуматро ба мушкилотҳои мавҷуда пеш аз ҳама дар муносибатҳои бозорҳои молию пулӣ (аз ҷумла, асбӯр)-ро, ки начандон мавриди таҳлил ва амали гаштани он қарор ёфтааст инъикос мекунад. Дар натиҷа, он вазъияте аз доираи назар берун мемонад, ки ҳардуи ин бозорҳо, ки натиҷаи рушди механизми фаъолияти захираҳои меҳнат мебошанд, аз мадди назар дур мемонанд.

Бозори кишоварзии меҳнат, ки солҳои охир амал карда истодааст бо номутаносибии байни мавҷудияти ҷойҳои корӣ ва пешниҳоди онҳо тавсиф карда мешавад. Ин раванд дар натиҷаи ба бекории о

Унвонҷуй гумон намекунад, ки таҳқиқоти ӯ вазъияти кунуни қазияҳои мазкурро комилан ҳал менамояд, балки меҳодад таваҷҷӯҳи ҷомеаи илмиро ба шарҳи масъалаҳои бунёдии назариявӣ ва методологии самаранок истифода бурдани захираҳои меҳнатӣ, муайян намудани мавқеъ ва аҳамияти идоракунии бозори меҳнат дар механизми танзими макро ва микро иқтисодии пешбинишуда, хусусият ва зиддиятҳо, ҷараёни инкишоф ва ноил шудан ба мувозинати устувори бозори меҳнати минтақавӣ, зарурати беҳтар намудани шароит барои рушд ва амалӣ гардонидани нерӯи эҷодии кормандон ҷалб намояд.

Мақсади таҳқиқоти рисолаи илмӣ омӯзиши асосҳои назариявӣ ва методии рушди истифодабарии самаранокии захираҳои меҳнатӣ дар корхонаҳои кишоварзӣ ба ҳисоб меравад ва дар ин замина таҳияи тавсияҳои илми-амалӣ оид ба ташаккули ташкили истифодаи самаранокӣ онҳо дар соҳаи кишоварзии вилояти Суғди Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад.

Барои расидан ба ҳадафи мазкур дар раванди тадқиқот ҳалли вазифаҳои зерин гузошта шудааст:

1. Натиҷабардорӣ намудани асосҳои назариявии моҳият, зарурият ва аҳмияти истифодабарии захираҳои меҳнатӣ дар асоси омӯзиши асарҳои о

Навоварии илмӣ таҳқиқот асоснокунӣи ҷанбаҳои назариявӣ ва коркарди тавсияҳои илмӣ оид ба баланд бардоштани самаранок истифодабарии захираҳои меҳнатӣ иборат буда асосноккардашудаи ташаккул ва танзими бозори кишоварзии меҳнат бо назардошти сатҳи баланди афзоиши аҳолии деҳот иборат мебошад.

Дар кори диссертатсионӣ мазкур бори аввал дар шароити ғуногунхудудии Тоҷикистон натиҷаҳои зерине, ки дар раванди таҳқиқот ба даст оварда шудаанд ифода ёфтаанд:

1. Моҳият, зарурият ва аҳмияти захираҳои меҳнатӣ, истифодабарии онҳо дар асоси омӯзиши асарҳои олимони бурунмарзӣ ва ватани таҳлил шуда низоми муносибатҳои иқтисодӣ он ҳаҷун қувваи истеҳсолкунанда баромад намуда, ва нақши он дар ҳаёти шахси алоҳида ва ҷӣ дар ҳаёти ҷомеа мавқеи хосро ишғол менамоянд вобаста буда, инсон бо ёрии он хислатҳои асосии шахсият ва имкониятҳои худро амали менамояд ва ташаккул медиҳад ошкор гаштаанд.
2. Дар асоси хусусиятҳои ошкор шуда, андозаҳои муаяни бозори кишоварзии меҳнат дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки ҳолатҳои муносибатҳои иқтисодӣ иштирокчиёни бозор, интиҳоби сам

фаъолияти хоҷаги аз даромади умуми пардохти музди меҳнат аз онҷумла роҳбарон ва мутахассисон барои баланд бардоштани маҳсулнокии меҳнат, самаранокии он ва хоҷаги, роҳҳо ва омилҳои ба самаранокии он таъсиркунанда пешниҳод шудааст.

6. Тадбирҳои асосии танзими давлатии шуғли аҳолии ташкили истифодаи оқилонаи он дар корхонаҳо, хоҷагиҳои ҷамъиятӣ ва дигар ташкилотҳо, ки суботи сиёсӣ ва иҷтимоию иқтисодии ҷомеа, рақобатпазирӣ ва ҷолибияти сармоягузори кишвар (минтақа), сатҳи неқӯаҳволии аҳолии, амнияти иқтисодӣ ва бароҳати маънавии зиндагии мардум, тавассути усулҳои мувофиқи демократӣ, механизмҳо ва технологияҳо, дар низоми қонун, вобаста мебошад, ва ба дараҷаи неқӯаҳволии онҳо таъсири манфӣ мерасонад, тавсия гардидааст.

Исботшудааст, ки барои таъмини самаранокии истеҳсолот, коҳиш додани муҳлати воридкунии навъҳои сифатан беҳтарин ва хуби зироатҳо, истеҳсоли маҳсулот, технологияҳои пешқадам ки дар натиҷа, ба афзоиши маҳсулнокии меҳнат, истифодаи иқтидорҳои истеҳсолӣ ва ғайра таъсири манфӣ мерасонад, ва зарурияти хосеро ба миён тавсияҳои амалишавандаро овардааст.

растанипарварӣ, чорводорӣ, ёрирасон ва пардохтҳо, ки ҳисоби намудани онҳо барои ҳар як иҷрокунанда ё коргари алоҳида мушкилие надорад, дохил кардааст.

Гуруҳи II-ҳавасмандихое, ки аз натиҷаи ниҳии истеҳсолии, хоҷаги-фоида дар муҳлати муаян, мавсим, сол ба даст меояд муаян карда мешаванд, онро низшартан ба 7 намуд ҷудо намудааст.

Ҳар як нишондиҳандаҳо мавқеи хоси худро доро буда миқдор ва вазъи қиёсашон (ҳиссаашон) аз ҳолат, шароит, ва дурнамои тарақиёти хоҷаги вобастагии зич доранд, ба тарзи ғоизҳо оварда шудаанд, шакли тавсиявиро дороянд.

Хоҷагӣ метавонадонҳоро ба шароити худ мувофиқ ва ҷори намояд, чун, ки амалан ба назар гирифтани самтҳои, пешниҳод шуда ба фикри мо мувофиқи мақсад буда ҳамчун механизми таъминкунандаи музди меҳнати кишоварзон баромад менамояд.

Гуруҳи III-мушаххас ҳавасманд намудани коргари соҳаи чорводорӣ онҳоро, ки барои ихтироотҳо, тавсияҳо, ва пешниҳодҳои, ки дар истеҳсолот амали мегарданд дар бар мегирад, оварда шудааст.

Шакли дигари ҳисоб намудани музди меҳнати коллективи меҳнатӣ, хангоми иҷоравии ташкили меҳнат(Ммнихои) низ шуда метавонад пешниҳод шудааст. Дарсоҳаи кишоварзӣ, шакли иҷоравии дохили хоҷаги ташкили истеҳсолот яъне истифодаи меҳнат низ ҷой дорад. Аз ин лиҳоз дуруст бароҳ мондани намудҳои ҳавасманди барои афзоиши даромад, хароҷот пардохти ниҳои музди меҳнат, роли асосиро мебозад, тарзи ҳисоби онро низ пешниҳод намудааст, ки аҳмияти илми- амалиро дорост.

Дар кори диссертатсионии мазкур нақши давлат оид ба оқилона ва самаранок истифодабарии захираҳои меҳнатӣ арзёби гаштааст. Тадбирҳои асосии танзими давлатии шугли аҳоли истифодаи он дар корхонаҳо, хоҷагиҳои ҷамъиятӣ ва дигар ташкилотҳо пешниҳод шуданд, ки суботи сиёсӣ ва иҷтимоию иқтисодии ҷомеа, рақобатпазирӣ ва ҷолибияти сармоягузори кишвар (минтақа), сатҳи некуаҳволии аҳоли, амнияти иқтисодӣ ва бароҳати маънавии зиндагии мардум, тавассути усулҳои мувофиқи демократӣ, механизмҳо ва технологияҳо, ки қонун иҷозат додааст, вобаста мебошад, ва ба дараҷаи некуаҳволии онҳо таъсири манфӣ мерасонад, акси худро ёфтаанд.

Унвонҷӯ чунин мешум

Дар диссертатсия вобаста аз муҳлати нигоҳдори маҳсулоти кишоварзӣ маълумотҳои мушаххас натиҷабардори шудаанд

Унвонҷӯй чунин мешуморад, ки аҳамияти нигоҳдории маҳсулот гуногун буда, муҳимтарин ҷабҳаҳои он - такмил додани технологияи нигоҳдори пешқадам сардии сунъӣ, газ ва ғайра ба назар гирифта ҷори намудан аз манфиат холи нест.

Дар амалияи таҷрибаи як қатор хоҷагиҳои деҳқонии ҷумҳурӣ ба монанди Ҳоҷӣ Камол ва Ҳоҷӣ Неъмат далел шуда исботи худро ёфтаанд. Сухан, албатта, на дар бораи пурра нигоҳ доштани кулли маҳсулоти кишоварзӣ меравад, балки бархе аз онҳое, ки барои нигоҳдори шароит ва талаботи хубро доро мебошанд меравад исбот шудааст.

Самти дигари таъмини захираҳои меҳнатӣ бо ҷои кор, баланд бардоштани самаранокии соҳаи кишоварзӣ ин ташкили коркарди саноатии маҳсулоти он мебошад. Аз як тараф кам шудани талафоти маҳсулоти тезвайроншавандаи кишоварзи, ки идоранамудани нархи маҳсулотро дар бозор, таъмин менамояд ва имконпазир гардад, аз тарафи дигар падо шудани ҷойҳои нави корӣ, ки барои амалӣ гаштани ҳадафи 4- уми стратегияи давлат - саноатикунӣ босуръат таъсири бевоситаи худро мерасонад